

До Спеціалізованої вченої
ради К. 26.501.01
Науково- дослідного
інституту інформатики і права
Національної академії
правових наук України

ВІДГУК

офіційного опонента на дисертацію ГАЛИНСЬКОЇ Каріни Юріївни «Адміністративно-правове забезпечення інформаційного правопорядку в Україні», подану на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право

Актуальність теми дисертації. Актуальність теми дисертаційного дослідження К. Ю. Галинської не викликає сумніву, оскільки в цій роботі розглядаються найважливіші на сьогоднішній день в Україні державні питання, а саме формування сучасної інформаційної політики і створення транснаціональної інформаційної системи. Вирішення цього питання багато в чому залежить від правового забезпечення інформаційного правопорядку, у тому числі такого її аспекту, як попередження та боротьби з правопорушеннями в інформаційній сфері, що дозволить більш ефективніше реалізовувати державну політику у сфері інформаційно-суспільних відносин. Водночас, постійні зміни у функціонуванні інформаційної сфери обумовлюються, у першу чергу, необхідністю розробки і впровадження нових форм і методів здійснення інформаційної діяльності.

У той же час, спрямованість і характер оновлення інформаційної сфери веде до появи нового виду правопорушень, що, у свою чергу, призводить до пошуку модернізації засобів протидії і попередження порушень інформаційного правопорядку. Саме з врахуванням таких чинників впливу зовнішнього і внутрішнього характеру і повинна організуватися діяльність щодо підтримки належного інформаційного правопорядку в Україні.

Удосконалення і підвищення ефективності попередження правопорушень у сфері інформаційного правопорядку потребує ґрунтовних наукових досліджень, які б поєднували сучасні розробки теорії і практики в даній сфері. Тому, комплексне дослідження питань відносно адміністративно-правового забезпечення інформаційного правопорядку в Україні є своєчасним і актуальним.

Слід відзначити, що на сьогодні в українській правовій науці узагальнюючих досліджень проблематики, пов'язаної із застосуванням адміністративно-правового інструментарію у сфері забезпечення інформаційного правопорядку, явно бракує, а головна увага приділялася лише дослідженням різних складових інформаційної сфери, а також питанням їх правового регулювання.

Таким чином, вибір теми дисертаційного дослідження К. Ю. Галинської є цілком обґрунтованим і своєчасним, має сприяти усуненню значної прогалини у вітчизняній правовій науці, що стане дієвим кроком на шляху формування і розвитку системи забезпечення інформаційного правопорядку в Україні.

Належна ступінь обґрунтованості і достовірності наукових результатів дисертації забезпечується досить вдалим використанням в роботі пізнавального потенціалу як загальнонаукового діалектичного методу пізнання, так і спеціальних дослідницьких методів – порівняльного, формально-юридичного, статистичного та деяких інших. Суттєво посилює позитивне враження від рецензованої роботи й те, що в ній досить широко використані наукові праці з філософії, загальної теорії держави і права, конституційного, адміністративного, інформаційного, міжнародного, кримінального права, соціології, ряду інших галузевих правових наук.

Авторка виявила вміння аналізувати і узагальнювати не тільки літературні джерела, а й нормативно-правові акти, серед яких першочергова увага приділена усім найважливішим актам національного адміністративного й інформаційного законодавства, що мають відношення до досліджуваної проблематики.

Завдяки належній аргументованості висновків та пропозицій авторки вони можуть бути використані в процесі виокремлення напрямів удосконалення законодавства з питань забезпечення інформаційного правопорядку.

Схвальної оцінки в цілому заслуговує і досить обґрунтована побудова структури дисертації, яка дозволила авторці послідовно висвітлити питання предмету дослідження та забезпечити смислову єдність та цілісність проведеного творчого пошуку.

Новизна одержаних результатів дисертаційного дослідження підтверджується, на мій погляд, як постановкою багатьох суттєвих для розкриття предмету дослідження теоретичних і практичних питань, так і запропонованими авторкою підходами щодо їх вирішення.

Перш за все, заслуговує позитивної оцінки те, що значна увага приділена загальнотеоретичній характеристиці поняття «правопорядок». Авторка розглядає досить велику кількість підходів щодо визначення даної правової категорії, яка сформувалися в межах різних правових наук. Врешті-решт авторка зупиняється на тому, що поглиблений аналіз наукових публікацій щодо цих проблем показав, що правопорядок у вимірі окремої галузі правового регулювання існує, коли реалізуються всі відповідні норми права в їх системному взаємозв'язку (стор. 20). На стор. 29 авторка дисертації запропонувала авторське бачення на визначення поняття «інформаційний правопорядок».

Слід підтримати твердження авторки про те, що інститут забезпечення інформаційного правопорядку є об'єднанням норм міжнародного, адміністративного, фінансового, інформаційного права, норм моралі тощо. Необхідність підтримання інформаційного правопорядку зумовлено специфічними потребами правового регулювання відносин в інформаційній сфері взагалі (стор. 29).

Беззаперечно, як наукову новизну, можна розглядати авторське бачення системи заходів адміністративно-правового забезпечення інформаційного правопорядку. Зокрема, авторка зазначає, що з огляду на природу порушень інформаційного правопорядку, як правопорушень адміністративних, логічним, з теоретичної і практичної точки зору, виступає застосування органами виконавчої влади України, компетентними посадовими особами адміністративно-правових методів правової охорони, встановлених адміністративно-правовими нормами

прийомів і способів цілеспрямованого впливу на забезпечувану сферу інформаційних правовідносин, а також адміністративно-правових заходів протидії порушенням інформаційного правопорядку (стор. 52).

Торкаючись питання різноманітності переліків адміністративно-правових заходів, авторка дисертації зазначає, що для забезпечення інформаційного правопорядку перелік таких заходів повинен враховувати закріплення основних повноважень суб'єктів інформаційних правовідносин (стор. 67). При цьому дуже важлива вихідна позиція автора щодо адміністративно-правових заходів протидії правопорушенням у сфері інформаційного правопорядку: це законодавчо закріплена сукупність взаємопов'язаних заходів владного впливу компетентних органів держави організаційно-правового й спеціального характеру, спрямованих на забезпечення захисту інформаційного правопорядку, тобто, інформаційної безпеки, держави, суспільства, інформаційних прав та свобод людини і громадянина (стор. 70).

У висновках до підрозділу 2.1 авторка надає пропозиції та рекомендації щодо удосконалення чинного Кодексу України про адміністративні правопорушення щодо підвищення ефективності діяльності з протидії правопорушенням у сфері інформаційного правопорядку в Україні, а також обґрунтовує необхідність подальших наукових досліджень у даному напрямі (стор. 71 – 72), і їх, на нашу думку, слід підтримати.

У цьому контексті авторка слушно розглядає і виділяє на основі системного підходу проблеми опрацювання теоретико-правових підвалин виокремлення адміністративно-правових заходів протидії правопорушенням у сфері інформаційного правопорядку, і детально характеризує їх види (розділ 2).

Вважаємо, що новаційними постають положення роботи, в яких розкриваються заходи адміністративного запобігання, і які, на думку авторки, становлять собою примусові адміністративні заходи, що провадяться, зокрема і для протидії порушенням інформаційного правопорядку, за очевидної відсутності обставин порушення, з метою профілактики, недопущення таких порушень. В інформаційному юрисдикційному процесі вони, як правило, передують

здійснюваним відповідними суб'єктами заходам адміністративного припинення і відповідальності, більш суттєвими за ступенем правового обмеження матеріальної й особистісної сфери особи правопорушника (стор. 84).

Слід схвально оцінити позицію дисертантки, що удосконалення правового забезпечення й захисту інформаційного правопорядку без їх теоретичного обґрунтування вбачається мало ефективним, а активність розвитку інформаційної сфери ставить перед юридичною наукою нові завдання, пов'язані з бурхливою еволюцією нової правової категорії – «порушення інформаційного правопорядку» (стор. 112).

Вважаємо, що належне місце в рецензованій дисертації приділено й питанням адміністративної відповідальності за порушення законодавства з питань забезпечення інформаційного правопорядку в Україні. Заслугує схвалення та ретельності, з якою дисертантка аналізує конкретні склади адміністративних правопорушень, які мають місце в процесі протиправної діяльності у досліджуваній царині. Хоча варто зауважити, що частина таких адміністративних правопорушень, що розглядаються дисертанткою стосовно інформаційного правопорядку, на нашу думку, мають доволі опосередковане відношення. Це стосується, зокрема, ст.ст. 164⁶ -164⁹ КУпАП та ін. (стор. 120 – 121).

У цілому, авторка слідує загальним тенденціям, які спостерігаються останнім часом у вітчизняному адміністративному праві і полягають у встановленні адміністративної відповідальності за всілякі можливі правопорушення у самих різних сферах. З точки зору методології дослідження адміністративної відповідальності, висловлені авторкою позиції є абсолютно слухними. Але, водночас, виникає питання щодо ефективності реалізації заходів адміністративної відповідальності у сфері забезпечення інформаційного правопорядку. Нажаль авторка цим питанням уваги майже не приділяє. Хоча в контексті важливості проблеми протидії глобальним викликам та загрозам інформаційній безпеці варто було б розглянути досліджувану проблематику й з цієї позиції, що, можливо, буде реалізовано у її подальших наукових дослідженнях.

Абсолютно логічним та слухним виглядає і подальший розгляд проблеми

визначення напрямів удосконалення законодавства з питань забезпечення інформаційного правопорядку. При цьому необхідно зауважити, що дисертанткою досить вдало обрана вихідна позиція, яка полягає на тому, що проблема належного забезпечення інформаційного правопорядку має чимало аспектів, серед яких було виділено найважливіші. Відтак дисертантка переконливо показує важливість оновлення законодавства з питань забезпечення інформаційного правопорядку. Вважаємо, що запропонований авторкою проект Концепції розвитку системи захисту інформації з обмеженим доступом, який додається до цього дисертаційного дослідження, є дуже корисним і перспективними (підрозділ 3.2.).

Апробація дослідження. Основні положення і результати дисертаційного дослідження достатньо повно викладено в дванадцяти наукових публікаціях, з яких п'ять наукових статей опубліковано у фахових виданнях України юридичної спрямованості, а також одна стаття – у науковому періодичному виданні іншої держави та у шести тезах наукових повідомлень на міжнародних науково-практичних конференціях. Це свідчить про ретельно проведену дисертантом роботу та її відповідну апробацію.

Вивчення дисертаційного дослідження та його автореферату дає підстави для твердження про ідентичність змісту автореферату й основних положень дисертації. Оформлення дисертаційного дослідження зауважень не викликає.

Усе вищезазначене дозволяє зробити висновок, що дисертаційне дослідження К. Ю. Галинської написане на достатньо високому теоретичному рівні, має значну наукову та практичну цінність. Автором сформульовані положення і висновки, що мають важливе значення для вдосконалення адміністративно-правового забезпечення інформаційного правопорядку. Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що вони становлять як науково-теоретичний, так і практичний інтерес у науково-дослідній сфері, у правотворчості, у правозастосовній діяльності компетентних суб'єктів забезпечення інформаційного правопорядку, а також у освітньому процесі.

Разом з тим, поряд із зазначеними позитивними моментами, у дослідженні є деякі спірні положення та можна зробити зауваження щодо змісту дисертації, які мають бути обговорені під час публічного захисту і враховані автором у його подальших наукових дослідженнях. Отже, позитивно оцінюючи дисертаційну роботу К. Ю. Галинської, вважаємо за необхідне зазначити, що їй притаманні певні недоліки, окремі питання є дискусійними або вимагають додаткової аргументації.

1. Під час дослідження дисертант використовує такі конструкції, як «інформаційна сфера», «сфера інформаційного правопорядку», наприклад, у контексті визначення поняття «інформаційне правопорушення» (стор. 10, стор. 46). Виникає потреба у з'ясуванні позиції автора щодо співвідношення понять «інформаційна сфера», «сфера інформаційного правопорядку», оскільки, на мій погляд, зміст цих понять є різним.

2. Обґрунтовуючи свою точку зору щодо визначення поняття «інформаційний правопорядок» (стор. 28), автор, з одного боку, слушно зазначає про необхідність з'ясування змісту поняття «інформаційна сфера» й про існування дискусії у науковому середовищі щодо структури інформаційної сфери. З іншого боку, дисертант не надає власного розуміння поняття «інформаційна сфера», що ускладнює аналіз подальших досліджень автора.

Таким чином, можна припустити, що йдеться про порядок у інформаційній сфері як однієї із сфер суспільного життя (інформаційний порядок), а також про правовий порядок у інформаційній сфері (інформаційний правопорядок). Можливо, дисертант досліджував інформаційну сферу як сферу, у якій виникають, змінюються, припиняються суспільні інформаційні відносини, об'єктом яких є інформація. Можливо, автор розглядав інформаційну сферу у її широкому трактуванні, тобто, як об'єднання суто інформаційної сфери (у якій інформаційні відносини є основними) та частин інших сфер суспільного життя, у яких інформаційні відносини є забезпечувальними. Вважаємо, що необхідні додаткові пояснення дисертанта з приводу порушених питань.

3. Аналіз визначення поняття «інформаційний правопорядок», що запропоноване дисертантом на стор. 29 роботи, дозволяє встановити, що поняття визначає лише «стан», «результат», упорядкування суспільних відносин в інформаційній сфері. Тобто, у наведеному визначення не йдеться ані про процес, ані про комплексний інститут права (стор. 28).

Вважаємо, що вирішити зазначену неузгодженість можна було б наступним чином. Доцільно уявити «інформаційний правопорядок» як системне утворення, невід'ємними складовими якого постають: 1) «інформаційний правопорядок» як результат; 2) «інформаційний порядок» як процес, тобто, як забезпечення (правове, організаційне, інституційне та ін. забезпечення). Такий підхід вже дозволяє виділити і комплексний інститут права – інститут правового забезпечення інформаційного правопорядку.

Аналіз сутності та змісту поняття «інформаційний правопорядок», що наведено на стор. 114 (п. 3.1.) зумовив появу певних питань до дисертанта: 1) чи коректно вважати, що адміністративно-правові відносини урегульовані нормами інформаційного права?; 2) з урахуванням попереднього питання, як треба розуміти те, що інформаційний правопорядок виступає наслідком дії насамперед адміністративного права?

4. На нашу думку, визначення назви п.1.2 «Інформаційний правопорядок як об'єкт адміністративно-правового регулювання» постає недостатньо коректною. Наша позиція обґрунтовується тим, що об'єктом правового регулювання (у тому числі, адміністративно-правового) мають поставати саме суспільні відносини, що виникають у певній сфері суспільного життя (зокрема, у інформаційній сфері). Якщо виходити із визначення поняття «інформаційний правопорядок» (стор. 29), навіть враховуючи аспект «процесу» (що був нами запропонований вище), ми маємо справу із правовідносинами, які є правовою формою суспільних відносин.

5. Погоджуючись в цілому з позицією дисертанта щодо необхідності розробки адміністративно-правового механізму регулювання інформаційного правопорядку (але у контексті «процесу») на стор. 32, водночас, вважаємо за доцільне звернути увагу на наступні положення. По-перше, на нашу думку,

вельми корисним для виконання комплексного дослідження (на чому наголошує дисертант у науковій новизні на стор. 9) було б врахування взаємодії адміністративно-правового механізму з інформаційно-правовим механізмом під час реалізації регулятивної функції адміністративного та інформаційного права.

По-друге, більш глибокого дослідження потребує проблема визначення інформаційних правовідносин, їх зв'язку з адміністративно-правовими відносинами, з'ясування суб'єктів інформаційних правовідносин, суб'єктів адміністративно-правових відносин, складних правовідносин. На жаль, зазначені питання не знайшли свого належного висвітлення у роботі (стор. 38-42). По-третє, окремі висновки до розділу 1 дисертації мали б знайти своє більш ґрунтовне опрацювання у підрозділі 1.2 дисертації.

По-четверте, аналіз основних положень розділу 1 «Теоретико-правові проблеми забезпечення інформаційного правопорядку в Україні» (стор. 13 – стор. 50) дозволив дійти висновку, що дисертант не приділив спеціальної уваги дослідженню взаємодії норм адміністративного та інформаційного права під час опрацювання зазначеного правового забезпечення. Вважаємо, що такі дослідження сприяли б поступовому формуванню відповідного комплексного правового інституту (у межах зазначених галузей права), а також комплексного інституту законодавства, що дозволило б забезпечити належний рівень як правотворчості, так і правозастосування уповноваженими органами державної влади та місцевого самоврядування.

6. На нашу думку, до напрямів удосконалення правового забезпечення інформаційного правопорядку (стор 145) доцільно було б включити адаптацію українського законодавства до міжнародних інформаційно-правових стандартів щодо забезпечення прав людини. Зокрема, корисними були б положення щодо: 1) визначення понять «адаптація», «гармонізація», «імплементация»; 2) формування переліку міжнародних стандартів, до яких доцільно адаптувати українське законодавство та ін.

Слід підкреслити, що висловлені зауваження суттєво не впливають на загальну позитивну оцінку дисертаційного дослідження Галинської К. Ю.,

оскільки вони мають переважно дискусійний характер. Також варто зауважити, що зазначені зауваження і побажання стосуються складних, спірних і недостатньо досліджених питань та в цілому не впливають на високий науковий рівень дисертації, яка є цікавою, корисною, самостійною, завершеною творчою працею.

Отже, за актуальністю, ступенем наукової новизни, обґрунтованістю і достовірністю, науковою і практичною значущістю отриманих результатів, повнотою їх викладення в опублікованих дисертантом наукових працях, а також за оформленням дисертація Галинської Каріни Юріївни «Адміністративно-правове забезпечення інформаційного правопорядку в Україні» відповідає вимогам, які встановлені у п.п. 11-13 Порядку присудження наукових ступенів і присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 р. № 567, і які висуваються до кандидатських дисертацій.

На підставі викладеного вважаю, що дисертація Галинської Каріни Юріївни «Адміністративно-правове забезпечення інформаційного правопорядку в Україні» є завершеною науковою працею, в якій отримано нові науково обґрунтовані результати, що в сукупності розв'язують конкретне наукове завдання, яке має істотне значення для науки адміністративного та інформаційного права. Авторка дисертації на основі публічного захисту заслуговує на присудження їй наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право.

Офіційний опонент:

**завідувач кафедри адміністративного
та інформаційного права Сумського
національного аграрного університету
доктор юридичних наук, професор**

I. В. Арістова

Проректор   О. М. Кляшко